

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

3-maxsus
son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5/3 (6) – 2026

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Sulaymanova Dildora Nazarovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович</i> БАЙСТВО В РУССКОМ ТУРКЕСТАНЕ: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ	9-14
<i>Мамасайдов Лutfillo Payzullo o'g'li</i> XALQ TA'LIMI SOHASIDAGI ISLOHOTLARNING YANGI BOSQICHI	15-19
<i>Aminov Hamidulloh Abdirahimovich</i> “TURKISTON ULAMOSI” ASARIDAGI TARIXCHI OLIMLAR	20-24
<i>Norboyev Sarvar Qahramon o'g'li</i> MADANIY MEROSNI MUHOFAZA QILISHDA YUNESKO KONVENSIYALARNING AHAMIYATI	25-28
<i>Mamarajabova Nilufar</i> ASTRONOMIYA VA MATEMATIKA SOHASIDA SAMARQANDLIK OLIMLARNING O'RNI (IX-XII ASRLAR)	29-33

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Кузубоев Бехзод Хамидович</i> ОЦЕНКА ДИНАМИЧЕСКОЙ ВЗАИМОСВЯЗИ МЕЖДУ ЗЕЛЕННОЙ ЭНЕРГИЕЙ, ВЫБРОСАМИ CO ₂ И ЭКОНОМИЧЕСКИМ РОСТОМ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИ TVP-VAR.....	34-40
--	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Toshboboyev Maksud Jalilovich</i> SUN'YIY VA TABIIY INTELLEKT DIALEKTIKASINING GLOBAL XAVFSIZLIK, MEHNAT BOZORI, TA'LIM VA MADANIYAT SOHALARIDA MOHIYATI	41-46
<i>Yorqulov Hakimbek Otaqulovich</i> MILLIY INTELLEKTUAL SALOHİYATNI RIVOJLANTIRISHDA QADRIYATLAR OMILI.....	47-52
<i>Xolnazarov Ismatillo Sohibovich</i> FAZL AL-HAQ XAYRABODIYNING “HADIYYAT AL-SA'IDIYYA” ASARIDA BORLIQ TA'LIMOTI VA UNING IJTIMOYIY-AXLOQIY AHAMIYATI.....	53-58
<i>Xaitov Lazizbek Azamatovich</i> ABU ABDULLOH MUHAMMAD IBN ALI HAKIM TERMIZIYNING “MA'RIFATUL ASROR” ASARIDA BILISH FALSAFASI VA GNOSEOLOGIK QARASHLAR TAHLILI	59-62
<i>Azimova Charos Azamatovna</i> FALSAFIY-DINIY G'OYALARNING YOSHLAR XULQ-ATVORIGA TA'SIRI	63-68
<i>Rajabov Alisher Shavkatovich</i> SA'DIDDIN HAMAVIYNING TAJALLI VA HIJOB HAQIDAGI QARASHLARINING “VAHDAT UL VUJUD” G'OYALARI BILAN BOG'LIQLIGI	69-73
<i>Boymurodov Ilxombek Xayitmurodovich</i> VIRTUAL JAMOALAR VA RAQAMLI IDENTIFIKATSIYALASH JARAYONLARINING FALSAFIY TAHLILI	74-78

<i>Yakubov Azimjon Akmalovich</i> ABU SA'D ABDULMALIK IBN MUHAMMAD AL-XARGUSHIY AN-NISHOPURIY TA'LIMOTIDA NAFS MASALASI.....	79-83
<i>Ashurova Mahbuba Axtamovna</i> MUZEYLAR FAOLIYATINI TADQIQ ETISHNING IJTIMOIIY-FALSAFIY HAMDA METODOLOGIK MASALALARI	84-88
<i>Mamadaliyev Husanboy Yigitali o'g'li</i> MAHALLA RIVOJLANISHINING YOSH AVLOD TARBIYASIDAGI ROLI.....	89-92

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Narzikulova Rayhona</i> HUMOUR AS COGNITIVE–PRAGMATIC SCRIPT OPPOSITION: AN INTEGRATIVE LINGUISTIC MODEL.....	93-98
<i>Hasanova Gulhida Abdulaziz qizi</i> O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA HARAKAT FE'LLAR MUAMMOSI	99-108
<i>Yakubova Nilufar Egamberganovna</i> ESKI O'ZBEK TILIDAGI AYRIM ARABCHA IZOFALI BIRIKMALARNING LEKSIKALIZATSIYASI	109-114
<i>Asqarova Zulayxo Yangiboyevna</i> XORAZM TARIXNAVISLIGIDA “TO'YNOMA” AN'ANASI: SHAKLLANISHI VA KOMPOZITSION TUZILISHI	115-120

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Shagilova Gulxatisha Koptleuovna</i> SOG'LIQNI SAQLASH TUSHUNCHASINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY MAZMUNI.....	121-125
<i>Komilov Lazizjon Zokirjon o'g'li</i> O'QOTAR QUROLNI QO'LLASH HUQUQIDA ZARARNI MINIMIZATSIYA QILISH BO'YICHA KOREYA AMALIYOTI.....	126-133
<i>Uzbekova Dilshoda Tulkinovna</i> DAVLAT XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH — KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA	134-137
<i>Suyunova Iroda</i> APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LAWMAKING AND PRIVATE LAW....	138-146
<i>Максудов Хушнур Хуршедович</i> ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ПРОКУРОРСКОГО НАДЗОРА ЗА ИСПОЛНЕНИЕМ ЗАКОНОВ ОРГАНАМИ СЛЕДСТВИЯ В БОРЬБЕ С НЕЗАКОННЫМ ОБОРОТОМ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ.....	147-153
<i>Urinboyeva Muxlisa Ma'rufovna</i> SUN'IY INTELLEKT TUSHUNCHASI VA UNING HUQUQ TIZIMIDA QO'LLANILISHIGA OID NAZARIY YONDASHUVLAR.....	154-158
<i>Ochilov Aziz Ismatovich</i> MA'MURIY-HUQUQIY NIZO VA OMMAVIY-HUQUQIY NIZOLARNING O'ZARO NISBATINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	159-167

<i>Temirov Madrahim O'lmas o'g'li</i> BOJXONA SOHASIDA SODIR ETILGAN JINOYATLAR YUZASIDAN OLIB QO'YILGAN TOVAR MODDIY BOYLIKLARINING KEYINGI HUQUQIY MAQOMINI BELGILASHDAGI AYRIM MASALALAR VA ULARNING YECHIMLARI.....	168-171
<i>Mashrabov Madorbek</i> AVTOMOBIL YO'LLARINING OMMAVIY MULK SIFATIDA MA'MURIY-HUQUQIY TABIATI.....	172-177
<i>Abdugaffarov Davronbek Dilshod ugli</i> CHOICE OF LAW FOR INTERNATIONAL COMMERCIAL AGENCY AGREEMENTS: BALANCING PARTY AUTONOMY AND AGENT PROTECTION	178-183
<i>Kabilov Sardor Asrolovich, Mirzayev Faxritdin Ziyatovich</i> JINOIY JAVOBGARLIKDAN OZOD QILISH VA UNING IJTIMOIIY ZARURATI MASALALARI	184-189
<i>Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли</i> ФОРМЫ СУДЕБНОГО КОНТРОЛЯ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА.....	190-195
<i>Shermatova Gulruh Akmalovna</i> MAISHIY JINOYAT SODIR ETGAN SHAXSNING KRIMINOLOGIK TAVSIFI	196-201
13.00.00 - PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Qurbonova Dilafroz Toshturdiyevna</i> TEMURIY MALIKALAR MA'NAVIY MEROSI ASOSIDA TALABA-QIZLARNING AXLOQIY QADRIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAZMUNI VA MOHIYATI.....	202-205
<i>Tirkasheva Go'zal Baxramovna</i> XALQ OG'ZAKI IJODI – MILLIY VA UMUMMADANIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRUVCHI KOMPLEKS PEDAGOGIK MEKANIZM SIFATIDA	206-213
<i>Ismatov Dilmurod Elmurod o'g'li</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING AXBOROT-PEDAGOGIK KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI VA BOSQICHLARI	214-219
<i>Гулбоева Шохиста Исमत кизи</i> САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА КАК КЛЮЧЕВОЙ РЕСУРС ФОРМИРОВАНИЯ ИНЖЕНЕРНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ТЕХНИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ.....	220-224
<i>Qudratov Shahzod Nasim o'g'li</i> RAQAMLI TA'LIM EKOTIZIMINING MOHIYATI VA PEDAGOGIK IMKONIYATLARI.....	225-231
<i>Muhammadiyev Lochin G'ayratovich</i> OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA TARIX O'QITISHDA MULTIMEDIA VOSITALARINING SAMARADORLIGINI ANIQLASH	232-235
<i>Abraeva Rukhsora Shuhratovna</i> USING CORPUS-BASED TOOLS TO ENHANCE GRAMMAR INSTRUCTION FOR MULTILEVEL EXAM TAKERS.....	236-242
<i>Konisbaeva Amina Jenisbaevna</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA A2 DARAJADAGI O'QUVCHILARDA UCHRAYDIGAN TIL TO'SIQLARINING DIDAKTIK OMILLARI.....	243-248

Received: 01 March 2026
Accepted: 15 March 2026
Published: 31 March 2026

Article / Original Paper

THE ROLE OF NEIGHBORHOOD DEVELOPMENT IN THE EDUCATION OF THE YOUNG GENERATION

Mamadaliyev Husanboy Yigitali o'g'li

University of Economics and Pedagogy

Assistant, Department of Social and Humanities

Abstract. This article extensively covers national values, educational processes, social solidarity, spiritual and educational activities implemented at the mahalla institute, the main sources for raising children's morals, local traditions, social assistance provided by the mahalla, education of children from needy families by local activists, and opinions and comments on customs.

Keywords: development, national values, social solidarity, customs, traditions, upbringing, morality, social assistance.

MAHALLA RIVOJLANISHINING YOSH AVLOD TARBIYASIDAGI ROLI

Mamadaliyev Husanboy Yigitali o'g'li

Iqtisod va pedagogika universiteti

Ijtimoiy – Gumanitar fanlar kafedraasi assistenti

Annotatsiya. Ushbu maqolada milliy qadriyatlar, tarbiyaviy jarayonlar, ijtimoiy birdamlik, mahalla institutida amalga oshirilgan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, bolalarni axloqini, tarbiyalashda asosiy manbalar, mahalliy an'analar, mahalla tomonidan ijtimoiy yordamlar ko'rsatilishi, mahalliy faollar tomonidan ehtiyojmand oilalarning bolalari ta'lim olishi, urf-odatlar haqidagi fikr va mulohazalar keng tarzda yoritilgan.

Kalit so'zlar: rivojlanish, milliy qadriyatlar, ijtimoiy birdamlik, urf odatlar, an'analar, tarbiya, axloq, ijtimoiy yordam.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6SI3Y2026N16>

Kirish. Mahalla – jamiyatning asosiy ijtimoiy tuzilmalaridan biri bo'lib, milliy qadriyatlarni asrash, odamlar o'rtasida birdamlik va hamjihatlikni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, bolalar rivojlanishida mahallar instituti tarbiyaviy, ijtimoiy va ma'naviy manba sifatida katta ahamiyat kasb etadi. Mahalla bolani nafaqat oila muhitidan tashqaridagi ijtimoiy muhit bilan tanishtiradi, balki uning shaxsiyati shakllanishida ko'mak beradi.

O'zbekistonning ijtimoiy-ma'naviy rivojlanishida mahalla institutining o'ziga xos o'ri bor. U qadimdan xalqimizning turmush tarziga singib ketgan va ijtimoiy hayotning ajralmas qismiga aylangan. Mahalla – nafaqat yashash hududi, balki o'zining o'ziga xos ma'naviy va ijtimoiy mohiyati bilan jamiyatning barqarorligi, uyg'unligi va taraqqiyoti uchun zarur tizim hisoblanadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Ma'naviy tarbiya va qadriyatlarni singdirish. Bolalarning axloqiy rivojlanishida mahalla muhitining o'ri beqiyosidir. Mahalla tadbirlari, masalan, bayramlar, hasharlar, turli jamoaviy uchrashuvlar va marosimlar orqali bolalar ezgulik, hurmat va mehr-muhabbat kabi fazilatlarni o'zlashtiradi. Mahalla oqsoqollarining donishmandligi va

tajribasi bolalar uchun hayot maktabi vazifasini bajaradi. Bu orqali bola o'z xalqining tarixini, madaniyati va qadriyatlarini anglay boshlaydi

Asosiy qism. Ijtimoiylashuv va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish Mahalla bolalarining ijtimoiylashuv jarayonini ta'minlaydigan muhim makondir. Bu yerda bola o'z tengdoshlari bilan muloqot qilishni, jamoada o'z o'rnini topishni o'rganadi. Turli sport musobaqalari, madaniy va ilmiy to'garaklar bolalarda nafaqat jismoniy sog'lomlikni, balki jamoaviylik, liderlik va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va himoya. Mahalla fuqarolar yig'ini ehtiyojmand oilalar va bolalarni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi. Bolalarning ta'lim olishi, sog'lom va muhitda yashashi mahalla faollarini diqqat markazida bo'ladi. Ayniqsa, ota-onasi yo'q yoki qiyin sharoitda yashayotgan bolalar uchun mahalla xavfsiz va qo'llab-qavatlovchi makon bo'lib xizmat qiladi. Milliy va madaniy merosni avlodlarga yetkazish mahallada tashkil etiladigan tadbirlar, masalan, Navro'z bayrami, Qurbon hayiti va boshqa milliy marosimlar bolalarni o'z milliy qadriyatlarini hurmat qilishga o'rgatadi. Shu tariqa, mahalla bolaning nafaqat ma'naviy, balki madaniy shakllanishida ham ishtirok etadi. Mahalla instituti milliy qadriyatlarimizni asrab-avaylash va ijtimoiy birdamlikni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, bollar rivojlanishi jarayonida mahalla keng miqyosda tarbiyaviy, madaniy va ijtimoiy ko'makchi sifatida xizmat qiladi. Mahalla oila bilan yaqin aloqada bo'lib, bolani tarbiyalash jarayonida muhim ko'makchi sifatida ishtirok etadi[1; 70–71-b.].

Mahalla faollari ota-onalar bilan bolalarning ta'lim va tarbiyasi borasida maslahatlashadi, zarur hollarda ularni qo'llab-quvvatlaydi. Ayniqsa, qiyin tarbiyalanuvchi bolalar uchun maxsus tadbirlar va suhbatlar tashkil etiladi. Bu esa bola va uning oilasini ijtimoiy muhitga yaxlit integratsiya qilishga yordam beradi. Mahallada faoliyat yurituvchi ijtimoiy pedagog va psixologlar bolalarning ruhiy holatini o'rganib, ularga kerakli yordam ko'rsatadi. Masalan, ota-onasi chet elda ishlayotgan bolalar yoki notinch oilalarda yashayotgan bolalar uchun maxsus tadbirlar tashkil qilinadi. Shu bilan birga, bolalar uchun xavfsiz o'yin maydonchalari va to'garaklar yaratiladi. Mahalla bolalarning turli sohalaridagi iqtidorlarini aniqlash va rivojlantirishga yordam beradi. Mahallalarda sport musobaqalari, qo'shiq aytish, raqs va hunarmandchilik kabi tadbirlar o'tkaziladi. Ushbu tadbirlar orqali bolalar o'z qobiliyatlarini namoyon qiladi va o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Mahalla bolalarning huquqlarini himoya qilish bo'yicha ham faoliyat yuritadi[2; 26–27-b.].

Mahalla fuqarolar yig'ini tomonidan yetim yoki ehtiyojmand oilalardagi bolalar uchun maxsus qo'llab-quvvatlovchi dasturlar amalga oshiriladi. Bolalarning o'qishga bo'lgan huquqi ta'minlanadi va ta'lim olish uchun sharoit yaratiladi. Mahalla orqali bolalarda milliy qadriyatlar va diniy ma'rifatni shakllantirishga katta e'tibor qaratiladi. Bollar Navro'z, Ramazon va Qurbon hayiti kabi bayramlar orqali xalqning madaniy va diniy qadriyatlarini anglaydi. Bu ularda hurmat, bag'rikenglik va mehr-oqibat kabi fazilatlarni shakllantiradi. Mahalla hududida hasharlar tashkil qilish, yashil hududlarni saqlash va ko'kalamzorlashtirish ishlari orqali bolalarda ekologik tarbiya va tabiatga mehr uyg'otiladi. Bu jarayonda bolalar jamoaviy mehnat qilishni o'rganadi va tabiatni asrash mas'uliyatini anglaydi. Mahalla va ta'lim muassasalari birgalikda ishlash orqali bolalarning bilim olishiga va ijtimoiy rivojlanishiga hissa qo'shadi. Mahalla fuqarolar yig'ini o'quvchilarni nazorat qiladi, ularning darslarga muntazam qatnashishini ta'minlaydi va ijtimoiy muammolarni bartaraf etishiga yordam beradi.

Mahalla, xususan, jamiyatdagi ma'naviy qadriyatlarning saqlanib qolishida va uning muhim ijtimoiy, ma'naviy ahamiyatini kuchaytirishda katta rol o'ynaydi. Har bir hududda, ayniqsa, qishloq joylarida mahalla o'zining qadimiy an'analari, urf-odatlar bilan jamiyatni shakllantirishda katta o'rin tutadi[3; 14–15- b.].

Bugungi kunda mahalla bolalar tarbiyasida ham alohida ahamiyat kasb etadi. Mahalla faqat jismoniy tarbiyani emas, balki ma'naviy, ijtimoiy va axloqiy tarbiyani ham ta'minlaydi.

Mahallaning bolalar tarbiyasidagi roli nafaqat an'analarga tayangan holda, balki jamiyatdagi yangilanishlarga ham mos ravishda amalga oshirilmoqda. Yangi O'zbekistonning yangicha siyosati va islohotlari, ayniqsa, mahalla tizimining rivojlanishi va yosh avlodni tarbiyalashda o'zining alohida o'rnini ko'rsatdi[4; 105–106- b.].

Mahalla – tarbiya maskani hamdir. Mahallada ulg'ayayotgan har bir bolaning axloq-odobi uchun butun mahalla ahli mas'ul hisoblanadi. Shuning uchun ham «Bir bolaga yetti mahalla ota-ona» kabi naqlar bejiz paydo bo'lmagan. Mahallaning har bir yosh taqdiriga javobgarligi, ularni nazorat va tarbiya qilishi barkamol insonni voyaga yetkazishning negizidir.

Shu bilan birga, mahalla institutining rivojlanishi yoshlar va bolalarning ijtimoiy faolligini oshirishda, milliy qadriyatlarni, axloqiy me'yorlarni saqlashda va yangi zamon talablariga moslashishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekistondagi keng qamrovli islohotlar orqali mahalla tizimi o'zining ahamiyatini yanada oshirib, jamiyatni ijtimoiy barqarorlikka erishishida munosib hissa qo'shishda davom etmoqda. Zero, O'zbekistonning barkamol va yetuk yosh avlodini tarbiyalash, yurtimizning rivojlanishiga hissa qo'shish, jamiyatdagi barcha qatlamlar bilan hamkorlikni mustahkamlash davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan hisoblanadi[5; 255–256- b.].

Shu ma'noda, 2022-yil 19-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori qabul qilingani bejiz emas. Mazkur qaror asosida yoshlar bilan ishlashning yangicha boshqaruv mexanizmlari joriy etildi.

Ya'ni, yoshlar bilan ishlashning vertikal tizimini yaratish maqsadida har bir shaharcha, qishloq, ovulda, shuningdek, shaharlar, shaharchalar, qishloqlar hamda ovullardagi har bir mahallada yoshlar yetakchisi lavozimi joriy etildi. Hozirgi kunda mahallalarda yoshlar yetakchilari faoliyati yo'lga qo'yilgan bo'lib, ular yoshlarning tarbiyasida muhim rol o'ynamoqda[6].

O'zbekiston bola huquqlarini yanada takomillashtirish maqsadida o'zining xalqaro majburiyatlariga, jumladan, BMTning Bola huquqlari to'g'risidagi konvensiyasiga muvofiq qabul qilingan majburiyatlarga sodiq bo'lib kelmoqda. Mazkur siyosatni takomillashtirishda BMT konvensiyaviy organlari, YUNISEF va xalqaro ekspertlarning tavsiyalariga katta e'tibor qaratilmoqda.

Xususan, Bola huquqlari bo'yicha qo'mitaning 2022-yil bo'lib o'tgan 91-sessiyasida O'zbekiston Respublikasining Bola huquqlari to'g'risidagi konvensiya qoidalari bajarilishi yuzasidan Beshinchi davriy hisobotini ko'rib chiqish yakunlari yuzasidan taklif va tavsiyalarida bolalarni tarbiyalashning ijobiy, zo'rvonliksiz va ishtirokchi shakllarini, oilada, mahallada va maktabda intizom va munosabatni o'zgartirishga ko'maklashish, shu jumladan, xabardorlikni oshirish lozimligi ta'kidlangan.

Mazkur tavsiyalarni amaliyotga tatbiq qilish maqsadida mamlakatda bolalarga nisbatan zo'rvonlikning barcha shakllarini bartaraf etish chora-tadbirlari amalga oshirilmoqda[7].

Xulosa. Mahalla institutining bola rivojlanishidagi o‘rni faqat tarbiya bilan cheklanmay, bolalarning har tomonlama kamol topishi uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Bu institutning faoliyatini kuchaytirish nafaqat bolalar, balki butun jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun muhimdir. Shu bois, mahalla instituti faoliyatini modernizatsiya qilish va uning tarbiyaviy salohiyatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lishi zarur.

Mahalla – bu nafaqat jamiyatning eng qadimiy bog‘ini balki bolani har tomonlama voyaga yetkazishda beqiyos ahamiyatga ega tarbiya maktabidir. Bolaning axloqi, odobi, mehr-oqibati, hamjihatlik va o‘zaro hurmat kabi insoniy fazilatlari aynan mahalla muhitida shakllanadi. Ota-ona, qo‘shnilar, oqsoqollar va mahalla faollarining birgalikdagi sa‘y-harakatlari tufayli bola o‘zligini anglaydi, el-yurtga foydali inson bo‘lib ulg‘ayadi. Shunday qilib, mahalla instituti bilan kamolotida oilada keyingi eng muhim tarbiyaviy o‘choq sifatida jamiyat hayotida muhim o‘rin tutadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. “Mahalla: O‘zbek xalqining ijtimoiy-madaniy tuzilmasi” – O.M.Sharipov (2005)
2. “Bolalar tarbiyasi: Nazariy asoslar va amaliyot” – Sh.M. Yusupov (2010)
3. “Sotsial pedagogika: Tarix va nazariya” – M.A.Tursunov (2008)
4. “Mahalla va jamiyat: Ijtimoiy integratsiya va taraqqiyot”-F.A.Jalolov (2012)
5. “O‘zbekistonning ma‘naviy-madaniy qadriyatlari” – N.M.Qosimova (2016)
6. <https://sudacademy.uz/>
7. <https://adliya.uz/posts/mahallani-rivojlantirish-va-jamiyatni-yuksaltirish>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/3 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).